

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ В УКРАЇНІ

Євгеній Володимирович ЦЕХМІСТЕР,

*аспірант Донецького державного
університету внутрішніх справ,
м. Кропивницький*

<https://orcid.org/0009-0002-6149-7658>

Відповідно до Виборчого кодексу України в нашій державі утворюються і діють виборчі комісії як незалежні органи адміністрування виборчих процесів, які відповідно до своїх повноважень забезпечують здійснення основних принципів виборчого права, засад виборчого процесу, реалізацію виборчих прав громадян України, підготовку та проведення виборів. До виборчих комісій належать: 1) Центральна виборча комісія; 2) окружні виборчі комісії; 3) територіальні виборчі комісії та 4) дільничні виборчі комісії [1]. Зазначимо, що важливим елементом діяльності всієї системи виборчих комісій є уніфікована система принципів, тобто базисних засад, які визначають основоположні вимоги щодо функціонування даних органів. На жаль, виборчим кодексом не передбачені відповідні принципи. Вважаємо, що це є недоліком чинного законодавства, з огляду на вагоме значення даного питання. При цьому, можемо констатувати, що в Законі України «Про Центральну виборчу комісію» передбачено, що комісія будує свою діяльність на принципах верховенства права, законності, незалежності, об'єктивності, компетентності, професійності, колегіальності розгляду і вирішення питань, обґрунтованості прийнятих рішень, відкритості і публічності [2].

Аналізуючи принцип верховенства права, слід зазначити, що даний принцип є загальним і його можна розглядати у різних проявах. Так, зокрема, принцип верховенства права означає, що всі, включаючи уряд та його органи, підпорядковуються закону, який має бути справедливим та застосовуватися однаково до всіх. Це передбачає рівність перед законом, незалежність судової влади та захист прав і свобод людини. Складовими елементами верховенства права прийнято вважати: 1) законність; 2) юридичну визначеність, 3) заборону свавілля, 4) доступ до правосуддя, 5) захист прав людини. Попри те, що загалом законність визначають як складову принципу верховенства права, Закон України «Про Центральну виборчу комісію» передбачає його як окремий принцип, на якому має ґрунтуватися діяльність Центральної виборчої комісії. Загалом, можемо зазначити, що принцип законності передбачає, що усі органи та особи мають діяти лише на підставі, у межах та у спосіб, що визначені законами та іншими нормативно-правовими актами.

Принцип незалежності полягає в тому, що комісія є колегіальним державним органом, який здійснює свої повноваження самостійно, незалежно від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Принцип об'єктивності вимагає неупередженої оцінки, прийняття рішень без впливу суб'єктивних поглядів, думок чи особистих вподобань. Принцип компетентності означає, що особа має відповідні знання, вміння та навички для виконання певних завдань, а також здатність застосовувати їх на практиці. На нашу думку, виокремлення в законі також принципу професійності є свого роду дублюванням принципу компетентності, оскільки в дані поняття вкладається однаковий зміст. З огляду на зазначене, більш раціонально було б замість цих двох принципів застосовувати принцип «професійної компетентності». Професійну компетентність можна визначити як ґрунтовне знання наукових основ та технологій професії, здатність використовувати ефективні методи та засоби досягнення цілей, сукупність професійних знань, умінь та навиків реалізації їх для виконання посадових повноважень, завдань та функцій [3].

Принцип колегіально розгляду та вирішення питань полягає в тому, що рішення приймаються не одноособово, а відповідно групою осіб (колегією), що забезпечує обґрунтованість, зваженість та ефективність рішень, оскільки враховуються точки зору, позиції всіх членів колегії.

Принцип обґрунтованості прийнятих рішень означає, що рішення повинно бути ухвалене на основі всебічного та повного дослідження всіх обставин справи, доказів та аргументів сторін, а також з урахуванням відповідних правових норм.

Відповідно до принципу відкритості та публічності, діяльність комісії здійснюється відкрито та публічно. Так, на засідання комісії можуть бути присутніми визначені ч. 2 та 3 ст. 4 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» особи, зокрема офіційні спостерігачі від громадських організацій, іноземних держав, міжнародних організацій та представники медіа без дозволу чи запрошення комісії. Інші особи також можуть бути присутні на засіданні комісії, але лише з дозволу або за запрошенням даної комісії. Принцип відкритості означає, зокрема відкритість інформації щодо діяльності комісії. Згідно чинного законодавства рішення та інша інформація щодо діяльності Центральної виборчої комісії оприлюднюється офіційно на веб-сайті комісії.

Таким чином, проаналізувавши положення чинного законодавства щодо принципів діяльності Центральної виборчої комісії, вважаємо, що Виборчий кодекс України повинен бути доповнений статтею, яка б визначала принципи діяльності загалом системи виборчих комісій в Україні. На наш погляд, до таких принципів найбільш раціонально віднести наступні і розкрити їх зміст таким чином: 1) принцип законності – діяльність виборчих комісій ґрунтується і визначається виключно положеннями чинного законодавства, зокрема Виборчим кодексом України; 2) принцип незалежності – члени комісій здійснює

свої повноваження самостійно, незалежно від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб; 4) об'єктивності та неупередженості – члени виборчих комісій зобов'язані приймати рішення лише на підставі об'єктивної оцінки фактів та обставин, без будь-яких упереджень або впливу; 5) принцип гласності та відкритості – засідання виборчих комісій є відкритими (визначається перелік осіб, які можуть бути присутніми на засіданнях без дозволу чи запрошення, зокрема представники ЗМІ та громадськості). Також всі рішення виборчих комісій повинні бути оприлюднені у встановленому законом порядку; 6) принцип колегіальності – рішення ухвалюються колегіально; 7) принцип рівності прав членів комісії – всі члени виборчої комісії мають рівні права та обов'язки, що забезпечує справедливе та неупереджене ставлення до всіх учасників виборчого процесу.

Список використаних джерел

1. Виборчий кодекс України: Закон України № 396-IX від 19.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>
2. Про Центральну виборчу комісію: Закон України № 1932-IV від 30.06.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>
3. Гришук А.Б. Принцип професіоналізму в державній службі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. Серія «Право». Вип. 65. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/43.pdf>